

Kleuddepad Zemst-Laar

Kleudde

Kleudde is beslist geen plaatselijke figuur, hij is verbonden met sagen en vertellingen die onze landsgrenzen ver overschrijden. Leurders ‘verkochten’ naast hun koopwaar ook verhalen tijdens een pauze in de herberg. Daar kwamen drinkebroers en zonderlingen in contact met mythische figuren waarvan zij op hun beurt gebruik maakten. Hun doel was de mensen bang te maken. Kleudde overviel steeds enkelingen die ’s nachts door eenzame plaatsen trokken. Het slachtoffer kreeg een zwaar gewicht op de rug zodat hij niet meer vooruit raakte. Het geluid van kettingen en bellen kondigde zijn aanwezigheid aan. Kleudde was een middel om de opgroeiende jeugd ’s nachts van de wegen te houden. Op het einde van de 19de eeuw verloor het verhaal zijn kracht en werd Kleudde een spotnaam voor een onhandig iemand.

De historische ontwikkeling van Zemst-Laar

Het huidige centrum van Zemst-Laar ontwikkelde zich pas in de eerste helft van de 19de eeuw. De middeleeuwse ontginningen van bossen en heiden resulteerden in een uitstekend landbouwgebied. Vooral de heren van Grimbergen, meer bepaald de tak Van Assche, promootten de vruchtbare akkers. Ook de belangrijkste Mechelse families hadden in de 14de en 15de eeuw gronden in Zemst-Laar. Een eeuw later raakte Laar in verval. De verspreide bewoning hinderde de groei naar een representatieve gemeenschap. Laar had geen verenigingen, geen kerk, geen school. De tijd bleef er stil staan. Gebrekkige wegeninfrastructuur maakte het gehucht haast onbereikbaar vanuit het centrum van Zemst. Een betere voedingsbodem voor legendes, spookverhalen en dergelijke, kan men zich niet indenken.

Ontmoeting met Bet van Wales

“De vader van Susken Haas moest naar de dokter omdat die ernstig ziek was geworden. ’t Was winter en de nacht was reeds gevallen. Dokter Mertens woonde in Zemst op het kasteel Malfiante. De kortste weg van Laar naar Zemst liep langs het bos van Deudon (Daelemansbos). Dat was minstens een half uur lopen. Straatverlichting was er niet. De man liep op zijn blokken door het slijkerige pad. Plots kwam er uit de struiken een ruige zwarte hond. De hond bleef voor hem uitlopen of zette zich in het midden van de weg. De vader van Susken Haas kon niet anders dan tegen de struiken en door de plassen lopen. Het kon geen hond zijn, maar was het Bet, de heks, die zich in de gedaante van een zwarte hond manifesteerde om zo de duur van zijn tocht te verlengen ?”

Het huis waar Bet van Wales woonde (Grote Parijsstraat nr 4) Foto Paul Buelens

De wandeling

Vandaag is Laar uitgegroeid tot een volwaardig dorp met gronden die bouwpromotoren doen dromen. Gelukkig zijn niet alle kronkelende straatjes verdwenen. Bij duisternis kan je je inleven in de verhalen die vroeger achter de Leuvense stoof werden verteld. Daarin eiste Kleudde een groot deel voor zich op. Maar de heks ‘Bet van Wales’ was geen fantasie, ze heeft echt bestaan. Hoewel we weinig plaat-

sen met de vertellingen kunnen verbinden, heeft Laar een paar merkwaardige relictten behouden die aan de geest van toen herinneren.

Onze wandeling vertrekt op de Humbeeksebaan, aan de kerk van Zemst-Laar. Met de rug naar de voorzijde ervan gekeerd, vertrekken we naar links.

De **kerk van Laar** dateert uit 1871 en heeft twee patroonheiligen nl. Sint-Engelbertus en Sint-Bernardus. Na ruzie en twist tussen Zemst-Bos en Zemst-Laar besliste de kardinaal om de kerk in te planten op Zemst-Laar tot groot ongenoegen van ‘die van Bos’. Was het omdat even verder de enige grote herberg stond? Larecam (nu Hof van Laar) was het trefpunt van de Larenaars: afspanning, verkooppunt, vergaderzaal, enz. Geen wonder dat naast de frivole doening een kapel werd gebouwd met daarop een waarschuwing: “God ziet u”.

Op het volgende kruispunt, aan de kapel, gaan we rechts de Lareveenstraat in.

De **Lareveenstraat** leidt van het Laar naar het Ven. Een hobbelige kassei liep slechts tot aan het “Spreeuwenhuis” (huisnrs. 17 en 19). Tussen de huizen bemerken wij stroken groen van de weilanden. Het Vennegebied is ontstaan door leemuitbating. Een aantal Mechelse huizen werden gebouwd met steen uit Laar.

Deze kronkelweg loopt tot aan het kruispunt met de Vennestraat.

Links op dit kruispunt ziet men, 200 m verder aan de linkerkant “het Hof ter Loxem” (Vennestraat 47). We komen er met de wandeling niet voorbij maar deze plaats is wel het vermelden waard. Het was het centrum van de leemuitbating, eens eigendom van de familie Van Assche. In de 16de eeuw was het een cijnhof van de heerlijkheid Muyselwijck of Smal-Brabant. Voornamen families als De Clerck en Schoofs hadden het in hun bezit. Tijdens natte winters vormden de **vennen** grote vijvers. Naast winterpret gaven de vennen aanleiding tot verhalen over dwaallichtjes, de zieltjes van ongedoopte kinderen die over het water zweefden. Grillige wilgenschaduw dansten in het maanlicht op het wateroppervlak. Huizen stonden er haast niet zodat er moed nodig was om er ’s avonds rond te trekken.

We volgen de Vennestraat naar rechts. Aan de splitsing van de Vennestraat blijven we deze rechts volgen en aan het einde komen we opnieuw aan de Humbeeksebaan, die we kruisen. We vervolgen onze weg door de Halvesteenstraat, genoemd naar de “Halve Steen”.

Naast het kapelletje op het kruispunt met de Humbeeksebaan ligt de vermaarde “**Halve Steen**”, alias “het Steynen Cruys”. Zijn laatste functie als grenssteen is veel minder interessant dan de wilde verhalen over een offersteen. Hij hoorde bij de “Muyselplaats” en heeft Keltische roots. De gaten in de steen dienden niet om het bloed te laten afdruipe. Zij dienden om het stenen kruis te verankeren. De steen ligt nu op de hoek van een veld waar eens een bos was. Hier werkte Rembert Dodoens, de Mechelse kruidkundige, aan het samenstellen van zijn kruidenboek.

Op het volgende kruispunt nemen we links de Kleine Parijsstraat.

Wat nu **Kleine Parijsstraat** heet, droeg in zijn tijd de naam Porey ofte Groenstraete.

We negeren de eerstvolgende afslag naar rechts, ook Kleine Parijsstraat genoemd. Even voor we terug op de Humbeeksebaan komen, nemen we een onverharde weg naar rechts. Dit is Buurtweg nr. 47, Heiweg. Hier zijn we op bezoek bij onze burens, we zijn op grondgebied Hombeek. Aan het eind komen we op een verharde weg, de Hultendries welke uitmondt in de Driesstraat. We zijn in het gehucht “Dries”. Hier wandelen we naar rechts en nemen meteen rechts, de Poreistraat. We negeren een weg naar rechts en op het einde van de kasseiweg bereiken we opnieuw de gemeentegrens.

De grote boerderij links staat op de grens van twee gemeenten en twee provincies. Het woonhuis staat in Hombeek (Mechelen) en dus provincie Antwerpen, de stallingen en schuren staan op Zemst en dus in de provincie Vlaams-Brabant.

We gaan rechtdoor op de smalle asfaltstrook, de Kleine Parijsstraat. Na 100 m nemen we aan een brugje links de Hombeeksedriesvoetweg. Wat verder kruisen we, via een houten brugje, de Kesterbeek en volgen deze naar rechts.

Indien we, vanaf de brug over de Kesterbeek, nu in zuidelijke richting kijken zien we niets opvallends in de uitgestrekte weilanden. Daar bevond zich destijds het “Muyselbos” en de “Muyselput”. Op die sacrale plaats lag vroeger de Halve Steen. In november, de donkere maand, werd hij versierd met eikenbladeren en voorzien van lichtjes. Toen het bos rond 1780 verdween, verdwenen ook de verhalen over ronddwalende geesten bij de “Muyselput”. Een Muyselplaats was een plaats waar de muzen de geesten van de priesters verlichtten. Zij trokken zich daar terug om te mijmeren en goddelijke inspiratie op te doen.

We volgen de Hombeeksedriesvoetweg tot de volgende splitsing en gaan dan links tussen de velden verder. Op het volgend kruispunt gaan we rechtdoor en wat verder volgen we, eveneens rechtdoor, de knotwilgenrij. Aan het eind bereiken we de Beekveldstraat, die we naar rechts volgen.

We naderen de meest succesrijke ontginning van gans de regio: het **Beekveld**. De **Tilburghoeve**, Beekveldstraat 3, herinnert aan die glorie tijd. We komen niet voorbij deze hoeve maar we zien ze links in de Beekveldstraat. De familie De Tilburg gaf de naam aan deze gedeeltelijk nog 18de-eeuwse boerderij. Na restauratie en herinrichting is het een pareltje van de plaatselijke hoevestijl.

We nemen de eerstvolgende straat links, de Dasmusweg.

Dasmus is een verbastering van ‘de Assche misse’ wat betekent: het veld van de familie Van Assche.

We vervolgen de Dasmusweg naar rechts en negeren de veldweg links en na de bocht ook de Blauwenvoetweg, eveneens links. Steeds rechtdoor wandelend komen we aan het einde in de Grote Parijsstraat, die we links inslaan.

In de Grote Parijsstraat nr 4 woonde heel lang geleden Bet van Wales.

*Voor het kruispunt met de Larestaat en de Wormelaarstraat nemen we links de onverharde Kleine Molenwegvoetweg. Deze mondt uit in de verharde Kleine Molenweg. Daar gaan we onmiddellijk rechts en we bereiken de **Wormelaarstraat**, die we naar links volgen.*

Indien we een spookstraat moeten situeren, kan deze straat model staan. Wormelaar is lang een echt laar gebleven, ingesloten door grote bossen. Na ontbossing ontstonden woeste heidevelden met hier en daar een lemen huis van keuterboeren met schapen. Aan de Molenbeek op de rand van het **Daelemansbos** glinsterden glimwormen tussen het gras. Wie anders kon, vermeed die plaats na zonsondergang. Het smalle pad liep tussen twee grachten. Grappenmakers lagen op de loer om voorbijgangers de stuipen op het lijf te jagen. Met kettingen en belletjes sprongen ze uit het kreupelhout tevoorschijn. De stoutmoedigsten sprongen op de rug van hun slachtoffer. ‘Kleudde met zijn bellen’ en ‘Kleudde dragen’, werden zo realiteit. Iedereen geloofde de angstaanjagende verhalen van de vertellers die voor een pot bier hun belevenissen voor de zoveelste keer herhaalden.

In de Wormelaarstraat aan de rand van het Daelemansbos vinden we weilanden die door Natuurpunt Zemst als waardevol grasland beheerd worden. Zij behoren tot de pimperlgraslanden van Zemst. Bedoeling is dat door aangepast beheer ook hier de grote pimperl opnieuw kan schitteren, naast soorten als pinksterbloem, knoopkruid, margriet, grote vossenstaart, enz. Een groot gedeelte van het bos is omgeven door **boomgaarden**. Waar we de Wormelaarstraat verlaten en in de Kleempoelstraat komen, stond een prachtig achttiende-eeuwse huis, het “**Appelhuisje**”. Hier werd het fruit verzameld om getransporteerd te worden o.a. naar Engeland. Het appelhuisje is volledig verbouwd en heeft niet meer zijn 18de -eeuwse charme.

Na een bocht naar links en voorbij het bos, nemen we rechts de onverharde Grote Molenvoetweg die uitmondt in de Singelweg.

Kapel O.L.V. van 7 Smarten

Daar staat links het kapelletje dat toegewijd is aan **O.L.V. van 7 Smarten**. Ons wordt verteld dat het opgericht werd naar aanleiding van een genezing van een kind van Deudon. Het wordt overschaduw

door lindebomen en een paar kastanjelaars. Aan de zijkanten van de kapel zijn de zeven smarten afgebeeld.

We nemen rechts de Singelweg en lopen naast het Daelemansbos verder.

Het Daelemansbos is één van de weinige natuurlijke bossen die onze gemeente rijk is: een relict om te bewaren. Het bos van de Don kreeg zijn naam van één van de eigenaars Deudon d’Huysbroeck. Op de kaart lees je het Daelemansbos. Gewild of niet, dit is de naam van de **boswachter** Joseph Daelemans uit het einde van de 18de eeuw. Hij doorliep alle stadia in de juiste volgorde: stroper, boswachter en veldwachter. Met de aankoop eind 19de eeuw wilde de familie Deudon, die in Muizen woonde, een jachtgebied verwerven. Hiervoor werd het stukje Wormelaarbos, dat nog restte uit vroegere eeuwen, uitgebreid tot de huidige oppervlakte. Talrijke bomen werden aangeplant, waaronder linde, haagbeuk, tamme kastanje, plataan en nog veel meer. Ook taxus kreeg meerdere plaatsen toegewezen. Dat is immers een ideale schuilplaats voor de jagers om het wild te benaderen zonder gezien te worden. Een holle weg werd aangelegd en de talrijke grachten werden uitgediept en samengevoegd tot een vijver met eiland middenin. Deze zone is dan ook meer een parkbos dan een echt natuurlijk bos, maar het geeft wel mooie wandelgelegenheden.

Tegenover de kastanjedreef ligt een open ruimte in het bos waarop de ruïne nauwelijks zichtbaar is. Op deze plaats stond zeven eeuwen geleden het **kasteel Expoel** dat herinnert aan de heksen bij de poel. Een beter locatie voor heksenbijeenkomsten kan je je niet voorstellen. We vinden nog de sporen van de funderingen en de kelders. En ja, van de geheime gang onder het bos naar een verdwenen huis in de Wormelaarstraat resten nog stenen van de ingang. De ontoegankelijkheid voor het publiek bevorderde de geheimzinnigheid.

Op het kruispunt van de Singelweg en de Nayakker (van Den Ayakker) komen we op het traject van de wandeling “Het Stroperspad”. We gaan naar rechts en komen op het kruispunt met de Kapelstraat.

Hier gaan we naar links en volgen deze tot aan het kruispunt met de Larestaat.

Op dit kruispunt staat **de kapel ter ere van O.L.V. van Scherpenheuvel**. Dit is de plaats waar Laar is ontstaan.

We volgen de Larestaat naar links en kruisen de Kesterbeek.

De Kesterbeek voedde de slotgracht van het “Hof ter Beke”, alias de “Verbrande Hoeve”. De eigenaars werden - voor welke heiligschennis? - gestraft want de hoeve brandde meerdere malen af.

Iets verder nemen we de weg rechts, dit is ook Larestaat. Deze gaat over in een veldweg, de Vekelheidevoetweg.

Deze veldweg door het ‘Veken’ of de ‘Vekenen’ brengt ons op een volgende mysterieuze plaats. Een veken is een houten afsluiting rond een weide voor paarden. Hier zou het een afleiding kunnen zijn van vennen. De legende vertelt dat hier het “verdrongen kasteel” stond. Hoewel het slechts volksvertellingen zijn en er nooit enig spoor van teruggevonden is, deden we een opvallende vaststelling. In de Middeleeuwen schreef men niet

Kesterbeek maar Kestelbeek en troffen we de familienaam “Van Kestelbeke” aan. Stond er echt een kasteel? Het verdwijnen ervan in het water is een bekend thema in (volks)sagen. Anderzijds vragen we ons af waarom voorname geslachten hier een eigendom hadden. De Veke-putten leefden voort in de belangrijke middeleeuwse familie Van de Veken. Wat zocht de patriciërsfamilie Kerremans in een uithoek als Laar? Geen wonder dat dwaallichtjes boven de vennen dansten waarin het kasteel verdrongen was. Spoken en heksen kregen hier vrij spel.

We volgen deze bochtige weg door het landschap en komen terug in de kern van Zemst-Laar. Op het kruispunt met de Vekeputtenweg en de Kerremansheide volgen we deze laatste naar links. Onmiddellijk opnieuw naar links en dan de eerstvolgende naar rechts brengt ons in de Sint-Bernardusstraat. Deze volgen we naar rechts tot aan de kerk van Zemst-Laar aan de Humbeeksebaan.

Alzo zijn we aan het einde van onze Kleuddetocht... aan het kerkhof. Eigenlijk zou je het wandelpad twee keer moeten doen: eens bij duisternis en eens bij daglicht. Zo kan je een keer genieten van het landschap met de bezienswaardigheden en een andere keer de sfeer proeven van de duistere machten die in het leven van onze voorouders een grote rol speelden.

Wij hopen dat u van deze wandeling genoten heeft.

Deze wandeling kun je ook volgen via de “Wandelknooppunt App” van Toerisme Vlaams-Brabant. Alle informatie vind je op www.toerismevlaamsbrabant.be/wandelapp

Of

Traject Kleuddepad Zemst-Laar:
808-214-31-812-813-833-832-809-808

Veel van de vernoemde gebouwen liggen op privaat terrein, gelieve de privacy van de bewoners te respecteren. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Foto's Clara Smout, tenzij anders vermeld.

i.s.m.

V.U. : VVV Toerisme Zemst vzw - De Griet 1 - 1980 Zemst
info@toerismezemst.be - www.vvvtoerismezemst.be

Uitgave 2019